

Vuoden 2010 luettelo

I. Johdanto

Tämä on Euroopan tietosuojavaltuutetun neljäs julkinen luettelo, jonka se on antanut neuvonantajana EU:n lainsäädäntöehdotuksia ja niihin liittyviä asiakirjoja koskeissa asioissa. Koska komission työohjelma 2010 julkaistiin maaliskuussa ja toimintasuunnitelma Tukholman ohjelman toteuttamisesta huhtikuussa, Euroopan tietosuojavaltuutetun luettelo julkaistaan tavallista myöhemmin, joulukuun sijaan vasta kesäkuussa. Luettelo on saatavilla Euroopan tietosuojavaltuutetun internet-sivustolla osoitteessa www.edps.europa.eu.

Tämä luettelo on osa Euroopan tietosuojavaltuutetun vuotuista työtä. Kerran vuodessa Euroopan tietosuojavaltuutettu raportoi toteuttamistaan toimista vuosikertomuksessa. Se julkaisee myös luettelon kuulemista koskevista aikomuksistaan seuraavaksi vuodeksi.

Tämä luettelo perustuu 18. maaliskuuta 2005 päivättyyn toimintapoliittiseen asiakirjaan *EDPS as an advisor to the Community Institutions on proposals for legislation and related documents* (Euroopan tietosuojavaltuutettu yhteisön toimielinten neuvonantajana lainsäädäntöehdotuksia ja niihin liittyviä asiakirjoja koskevista asioista).¹ Kyseisessä asiakirjassa Euroopan tietosuojavaltuutettu määrittää toimintalinjansa lainsäädäntöehdotusten kuulemisessa, mikä on asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohdan ja 41 artiklan perusteella yksi hänen päätehtävistään. Toimintapoliittisen asiakirjan 5. luvussa kuvataan Euroopan tietosuojavaltuutetun työskentelymenetelmää. Tärkeän osan siitä muodostavat valinta ja suunnittelu (mukaan lukien valinnan ja suunnittelun säännöllinen tarkistus), jotka ovat edellytys neuvonantajan tehokkaalle toiminnalle.

Luettelon pääasialliset lähteet tänä vuonna ovat komission lainsäädäntö- ja työohjelma 2010, useat asiaan liittyvät komission suunnitteluasiakirjat sekä edellä mainittu Tukholman ohjelmaa koskeva toimintasuunnitelma. Luettelon on laatinut Euroopan tietosuojavaltuutetun henkilöstö. Useilla komission sidosryhmillä oli mahdollisuus antaa oma panoksensa laadintaprosessiin. Tätä panosta pidetään suuressa arvossa.

Luettelo koostuu kahdesta asiakirjasta:

¹ Saatavilla Euroopan tietosuojavaltuutetun internet-sivustolla "The EDPS" >> "Publications" >> "Papers".

- tämä johdanto-osa, jossa esitetään lyhyt sisällön analyysi sekä Euroopan tietosuojavaltauutetun vuoden 2010 prioriteetit
- liite asian kannalta merkittävistä komission ehdotuksista sekä muista asiakirjoista, jotka on hyväksytty hiljattain tai jotka ovat suunnitelmassa ja joihin Euroopan tietosuojavaltauutetun on kiinnitettävä huomiota.

Liite julkaistiin ensimmäisen kerran joulukuussa 2006, ja sitä on päivitetty sen jälkeen kolmesti vuodessa.

Asiakirja poistetaan tavallisesti liitteestä, kun Euroopan tietosuojavaltauutettu on antanut siitä lausunnon (tai esittänyt muun julkisen näkemyksen). On kuitenkin korostettava, ettei Euroopan tietosuojavaltauutetun osallistuminen lainsäädäntöprosessiin pääty lausunnon antamiseen. Poikkeustapauksissa asia voidaan sisällyttää uudelleen liitteeseen, jolloin Euroopan tietosuojavaltauutettu antaa toisen lausunnon. Lausunnot ovat saatavilla myös Euroopan tietosuojavaltauutetun internet-sivustolla.²

II. Lyhyt sisällön analyysi

EU:n oikeudellinen tilanne on muuttunut huomattavasti edellisiin vuosiin verrattuna. Lissabonin sopimus tuli voimaan 1. joulukuuta 2009, jolloin poliisi- ja oikeusasioissa tehtävä yhteistyö siirtyi aikaisempaan yhteisöpilariin. Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin tuomioistuin ovat näin ollen toimivaltaisia tällä alalla (joissakin tapauksissa sovelletaan siirtymäkautta).

Lissabonin sopimukseen perustuva uusi oikeudellinen tilanne vaikuttaa myös Euroopan tietosuojavaltauutetun toimintaan. Hänen nykyinen tehtävänsä lainsäädäntöasioiden neuvonantajana vahvistuu. Euroopan tietosuojavaltauutettu neuvoo lainsäätäjää tietosuojan kannalta merkittävissä lainsäädäntötoimiin liittyvissä asioissa EU:n kaikilla politiikanaloilla. Euroopan tietosuojavaltauutetun valvontavaltauutuksien laajuus on kuitenkin epäselvä. Jotta voidaan estää kaikki mahdolliset kansalaisten henkilötietojen suojaan liittyvät oikeudelliset aukkotilanteet, Euroopan tietosuojavaltauutetun toimivalta on määritettävä tarkemmin mahdollisimman pian vuonna 2010.

a. Tietosuojan uudet oikeudelliset puitteet

Lissabonin sopimuksessa korostetaan ja vahvistetaan oikeutta tietosuojaan. Oikeudesta tietosuojaan määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa, ja perusoikeuskirjalla on nykyään sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla. Tästä oikeudesta määrätään myös SEUT-sopimuksen 16 artiklassa, ja SEUT-sopimus on nykyään ainoa oikeudellinen perusta tietosuojalainsäädännön antamiselle. Tämä uusi oikeudellinen perusta on antanut tärkeän sysäyksen keskustelulle EU:n tietosuojasäännösten tarkistamisesta. Tietosuojasäännösten parantamisesta järjestettiin julkinen kuuleminen vuoden 2009 loppupuolella, ja uutta oikeudellista kehystä koskevan ehdotuksen on tarkoitus valmistua vuoden 2010 loppuun mennessä. Nykyiseen lainsäädäntöön on ehdotettu monia parannuksia, joita ovat esimerkiksi velvollisuus ilmoittaa

² "Consultation" >> "Opinions".

tietoturvaloukkauksista, rekisteröityjen vaikutusvallan lisääminen sekä vastuuvollisuutta ja "sisäänrakennettua yksityisyyden suojaa" koskevien periaatteiden käyttöönotto. Myös Euroopan unionin tuomioistuin antoi 9. maaliskuuta 2010 antamassaan tuomiossa vahvan viestin kansallisten tietosuojaviranomaisten riippumattomuudesta. Euroopan tietosuojavaltuutettu kehottaa vahvistamaan nykyisiä tietosuojasäännöksiä ja tukee uuden lainsäädäntötekstin sisällyttämistä poliisi- ja oikeusasioissa tehtävään yhteistyöhön (jota käsitellään nykyään erillisessä puitepäätöksessä 2008/977/YOS). Tietosuojan uudet oikeudelliset puitteet ovat Euroopan tietosuojavaltuutetun pääprioriteetteja vuonna 2010.

b. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen kehittäminen

Tukholman ohjelma hyväksyttiin joulukuussa 2009. Se on jatkoa Haagin ohjelmalle, ja siinä määritetään vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan eurooppalaisen alueen kehittämistä koskevat painopisteet viideksi seuraavaksi vuodeksi. Tukholman ohjelmassa korostetaan, että henkilötietojen suoja on tärkeää globaalissa yhteiskunnassa, jossa teknologia muuttuu nopeasti ja jossa tietojenvaihdossa ei ole rajoja. Tukholman ohjelmassa painotetaan myös Euroopan turvallisuuden varmistamisen edellyttävän tietojenvaihtoa, ja käyttöön otetaan sisäisen turvallisuuden strategia. Komission on tarkoitus antaa kyseistä strategiaa koskeva tiedonanto lokakuussa 2010. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta kehittäessään EU:n lainsäätäjän on aina luotava oikea tasapaino yhtäältä turvallisuuden ja kansalaisten vapaan liikkuvuuden sekä toisaalta heidän yksityisyytensä ja henkilötietojensa suojan välille. Euroopan tietosuojavaltuutettu seuraa luonnollisestikin tarkasti kaikkia Tukholman ohjelmaan sisältyviä tämän alan toimia. Euroopan tietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota erityisesti maahantulo- ja maastapoistumisjärjestelmän ja rekisteröityjen matkustajien ohjelman perustamiseen, suunnitteilla olevaan direktiiviin matkustajarekisterin (PNR) käytöstä lainvalvontatarkoituksiin, mahdollisuuksiin ottaa käyttöön EU:n sähköinen matkustuslupajärjestelmä (EU-ESTA) sekä henkilökannereiden käyttöön lentoasemilla. Jotkin näistä aloitteista on tarkoitus tehdä vuoden 2011 alussa, mutta ne on sisällytetty Euroopan tietosuojavaltuutetun vuoden 2010 luetteloon, koska niistä aletaan keskustella tänä vuonna ja koska ne vaikuttavat merkittävästi tietosuojaan. Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo analysoida myös luultavasti kesäkuussa 2010 annettavaa tiedonantoa, jossa käsitellään verkko- ja tietoturvallisuuden vahvistamiseen tarkoitettuja toimia ja välineitä. Euroopan tietosuojavaltuutettu seuraa tarkasti myös ilmoitettua tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkistusta ja pohtii, onko tällaisen direktiivin tarpeellisuutta ja tällaisen toimen suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta arvioitava perusteellisesti.

c. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen siirto

Sekä komission työohjelmassa että Tukholman ohjelmaa koskevassa toimintasuunnitelmassa painotetaan EU:n ulkosuhdestrategian kehittämistä. Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen sisäiset ja ulkoiset toimintalinjat ovat kiinteästi kytköksissä toisiinsa. Turvallisuuteen ja lainvalvontaan liittyvä kansainvälinen yhteistyö on edelleen tärkeimpiä asioita maailmanlaajuisessa ohjelmassa. EU ja Yhdysvallat keskustelevat yleisestä sopimuksesta, joka koskee

tietojen jakamista lainvalvontatarkoituksia varten, sekä taloudellisten tietojen vaihtoa koskevasta yksityiskohtaisemmasta sopimuksesta. Euroopan tietosuojavaltautettu seuraa mahdollisuuksiensa mukaan tarkasti näitä neuvotteluja. On erittäin tärkeää, että Euroopan parlamentti sai Lissabonin sopimuksen voimaantulon yhteydessä uusia toimivaltuuksia EU:n ulkosuhteiden alalla. Euroopan tietosuojavaltautettu seuraa ja kommentoi myös muita tekeillä olevia tietosuojan kannalta merkityksellisiä kansainvälisiä sopimuksia, kuten väärentämisenvastaista kauppasopimusta (ACTA) ja useita matkustajarekisteritietojen (PNR) vaihtoa koskevia sopimuksia.

d. Teknologinen kehitys: Euroopan digitaali-strategia

Komissio julkaisi maaliskuussa 2010 aloitteen "Eurooppa 2020. Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia". Kyseinen aloite on vastaus viime vuosina vallinneeseen finanssi- ja taluskriisiin, ja siinä asetetaan Euroopan talouden kasvua koskevia tavoitteita. Yksi Eurooppa 2020 -tiedonantoon sisältyvistä strategisista aloitteista on Euroopan digitaali-strategia, jota täsmennetään komission työohjelmassa 2010. Digitaali-strategiassa vauhditetaan nopeiden internet-yhteyksien leviämistä ja hyödynnetään digitaali-teknologian kotitalouksille ja yrityksille tarjoamat mahdollisuudet. Monet ilmoitetuista digitaali-strategiaan liittyvistä aloitteista ovat merkittäviä tietosuojan kannalta. Tällaisia aloitteita ovat esimerkiksi sähköinen henkilöllisyys ja tunnistus sekä yleiseurooppalaisten sähköisten viranomaispalvelujen yhteentoimiva toimittaminen. Digitaali-strategian yhteydessä Euroopan tietosuojavaltautettu tarkastelee myös tiedonantoa yksityisyydensuojan ja luottamuksen merkityksestä kaikkialle ulottuvassa tietoyhteiskunnassa. Euroopan tietosuojavaltautettu seuraa myös ehdotuksia, jotka koskevat uuden teknologian käyttöönottoa esimerkiksi tieliikenteessä (eMobility-paketti) ja energia-alalla (älykkäiden verkkojen käyttö).

III. Euroopan tietosuojavaltautetun prioriteetit vuonna 2010

Euroopan tietosuojavaltautetun toimintalinja EU:n lainsäädäntöä ja siihen liittyviä asiakirjoja koskevana neuvonantajana ei muutu. Toiminnan johdonmukaisuus on olennaisen tärkeää, minkä pohjalta Euroopan tietosuojavaltautettu pyrkii löytämään oikean tasapainon tietosuojan ja muiden (julkisten) etujen välillä. Aikaisempien vuosien tapaan Euroopan tietosuojavaltautettu aikoo antaa lausunnon kaikista tietosuojaan oleellisesti vaikuttavista lainsäädäntöehdotuksista. Euroopan tietosuojavaltautettu käsittelee ennen kaikkea seuraavia asioita:

- a. Tietosuojan uudet oikeudelliset puitteet
 - EU:n tietosuoja-puitteiden tarkistaminen
 - rekisterinpitäjän ja (henkilötietojen) käsittelijän käsitteiden tarkempi määrittelemine, vastuuvollisuuden käsitteen täsmenäinen sekä sovellettavaa lainsäädäntöä ja tuomiovaltaa koskevan kysymyksen selvennminen (myös kansallisten tietosuoja-viranomaisten kanssa 29 artiklan mukaisen tietosuoja-ryhmän puitteissa)
- b. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen kehittäminen
 - sisäisen turvallisuuden strategia
 - henkilöskannereiden käyttö lentoasemilla

- EU:n matkustajarekisteri
 - tiedonanto verkko- ja tietoturvallisuuden vahvistamiseen tarkoitettuista toimista ja välineistä
 - Frontex-asetuksen muuttaminen
 - tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin arviointi
 - rajaturvallisuus ja maahantulo- ja maastapoistumisjärjestelmä
 - rekisteröityjen matkustajien ohjelma
 - EU:n sähköinen matkustuslupajärjestelmä (EU-ESTA)
 - sähköiseen oikeudenkäyttöön ja yhtenäiseen oikeudelliseen alueeseen liittyvät toimet
- c. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen siirto
- EU:n ja Yhdysvaltojen sopimus henkilötietojen vaihtamisesta lainvalvontatarkoituksia varten
 - EU:n ja Yhdysvaltojen sopimus rahaliikenteen sanomanvälitystietojen siirtämisestä terrorismin torjuntaa varten
 - matkustajarekisteriä (PNR) koskevat sopimukset Yhdysvaltojen, Kanadan ja Australian kanssa
 - väärentämisenvastainen kauppasopimus
- d. Teknologinen kehitys: Euroopan digitaali strategia
- sähköisiä allekirjoituksia koskeva direktiivi
 - yleiseurooppalaisten sähköisten viranomaispalvelujen yhteentoimiva toimittaminen
 - eMobility-paketti
 - älykkäitä verkkoja koskeva sääntelykehys
 - tiedonanto yksityisyydensuojan ja luottamuksen merkityksestä kaikkialle ulottuvassa tietoyhteiskunnassa.

Brysselissä kesäkuussa 2010